

Franckesche Stiftungen zu Halle

Considerationes Modestae & pacificae Controversiarum De Justificatione, Purgatorio, Invocatione Sanctorum, Christi mediatore, & Euchariastia

Forbes, William

Helmstadii, A. MDCCIV.

VD18 11391456

Caput III. De possibilitate praestationis legis Dei in hac vita.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-219598

216 *De possibilitate observandi legem.* p. 140.

Sed quia res haec clarissima est, & innumeris tum scripturae, tum Patrum testimoniis, si necesse esset, confirmari posset, nos prolixiori super ea disputatione abstinemus. Vide, inter recentiores Protestantes, Gerh. J. Vossii Resp. ad Ravensperg. cap. 23. & Hist. pelag. lib. 3. parte 2. pag. 343.

CAPUT III.

De possibilitate praestationis legis Dei in hac vita.

Legem Dei consideratam rigide & κατ' ἀκριβειαν, ut omnis etiam haud plene voluntarius concupiscentiae motus, & titillatio, omnisque omnino vel minima cum levi assensu deflexio a charitate erga Deum & proximum mandata, & uno verbo, quicquid minus est, quam omnimoda spiritualis vitae perfectio, (Pag. 140.) pro statu viae, exigit, incensum veniat illorum, quae adversus legem Dei committuntur, ab ullo sanctorum, non dico per solas naturae vires, (quae impia & ante multa secula damnata fuit Pelagii haeresis) sed nec per illam gratiae mensuram, quam Deus sanctissimis etiam in hac vita admetitur, vel per omnem vitam, vel etiam longo ejus tempore, actu impleri, vel etiam impleri posse, recte negant Protestantes omnes saniores. Hoc enim clarissime docent scripturae. Vide Psal. 143. 2. Eccles. 7. 20.

Pro.

Proverb. 20, 9, 1. Reg. 8, 46. Jacobi 3, 2. 1. Joh. 1, 8. Oratio etiam dominica iustissimis quibusque non veraciter minus, quam humiliter, quotidie dicenda, aperitissime demonstrat, egere nos quotidiana peccatorum remissione, dum dicimus: *Dimitte nobis debita nostra.* Communis fidelium omnium experientia in quotidianis delictis, & tristissimi quorundam aliquando lapsus idem comprobant. Idem etiam innumeris fere Patrum dictis probari posset, nisi quod Rom. ipsi ultro concedant, ut infra dicemus, neminem sanctorum in tota vita mortali, immo, ut quidam moderatiores volunt, nec per longum vitae tempus, posse omnia peccata, etiam leviora, vulgo *venialia* appellata, vitare. Vide prolixum Patrum catalogum apud Suarezium de Gratia lib. 9. cap. 8. n. 20. & 21, & Vossium in sua Historia pelag. lib. 5, p. 460.

De B. Augustini & quorundam aliorum, sed paucorum, Patrum sententia super hac re, multum inter doctiores theologos contenditur. Ille enim acerrimus aliqui Pelagii oppugnator, pacis tamen ecclesiae studiosissimus, & homo in sustinendo iudicio mirae prudentiae, (ut de eo loquitur Maldonatus) in cap. 16. Lucae 7. 22, disserens, *ubi fuerit sinus Abrahae*, cum Pelagio de potentia per gratiam Christi absque peccato vivendi contendere volebat, utut neminem, qui id fecisset, ostendi posse putaret. Vid. lib. 2. de Peccatorum meritis & remissione, cap. 6. lib. de

Natura & gratia contra Pelag. cap. 50. & 60. de Spiritu & litera cap. 1. & lib. de Sancta Virginitate cap. 50. Immo libro de Natura & gratia cap. 42. a potentia ad actum progressus, diserte affirmat, *se non velle acriter contendere, an sit aliquis, quia ad eam justitiae perfectionem hic perveniat, ut sit sine peccato,* Pag. 141.) *quoniam non esse, sibi verius videatur.* Vide, praeter citata loca, de Gestis Concilii palaeftini cap. 7. & 11. de Peccato orig. lib. 2. cap. 11. & epistolam 95. ab Episcopis quinque africanis, quorum unus Augustinus, ad Innocentium papam missam, in qua haud procul a fine farentur, *esse viros catholicos, quibus non videretur a veritate alienum, esse, qui per gratiam legem Dei sine peccato praestare valeant in hac vita, atque hos, si errent, tolerabilius sane errare dicunt, quam Pelagium, qui id viribus liberi arbitrii fieri aiebat.* Nec diabolicam impietatem, sed errorem humanum esse, elaboranda & optanda affirmare, etiam si is, quod affirmat, non possit ostendere. Id enim, inquit, credit fieri posse, quod certe laudabile est velle. Nobis autem sufficit, quod nullus in Ecclesia Dei fidelium reperitur in quolibet profectu, excellentia, atque justitia, qui sibi, audeat dicere, non necessariam precationem orationis dominicae, Dimitte nobis debita nostra, & dicat, se non habere peccatum, quamvis jam sine querela vivat. Vide etiam Gelasium in disput. contra Pelag. quae habetur tom. 1. Epist. pontif. post epist. 5. ejusdem Gelasii. Sin vero quispiam, inquit, non possibilitate facultatis humanae, sed per divinam gratiam hoc asserat in hac

vita

vita quibuscumque sanctis posse conferri, bene quidem facit, (nam Dei dono cunctaabilia sunt) talia confidenter opinari & sperare fideliter. Et deinde haec subiicit: Sed utrum aliqui tales extiterint, qui usquam ad hanc perfectionem vitae praesentis accederent, sicut nusquam evidenter adstruitur, sic nos facile firmare vel infirmare non convenit.

Augustini hac de re sententiam rigidiores Protestantes (inter quos P. Molin. in Anat. Armin. cap. 49. & Davenantius de Justitia actuali cap. 51.) non satis recte explicant, cum affirmant, Augustinum, quando concedit, hominem posse esse sine peccato, ac legem Dei perfecte implere per Dei gratiam, hoc tantum velle, *Deum posse, si etiam vellet*, alicui istam gratiam in hoc seculo praestare, *neminem tamen inveniri, cui eam praestaret.* Augustinus enim locis multis citatis non tantum simpliciter affirmat, *hominem posse esse sine peccato per gratiam, sive, si voluntas ejus non desit, ope divina adjuvante*, ut loquitur de Spir. & lit. cap. 1. sed etiam, licet ei probabilius videatur, *neminem esse sine peccato*; tamen se nolle id cum contentione negare profiteretur. (Pag. 142.) Augustini sententiam explicat meliori fide Pareus in c. 12. hujus libri p. 1084. & 1087. scribens: *Fallitur Bellarminus cum ad quaestionem: An possit homo vivere absque peccato? scribit libri 4. de Justif. cap. 12. Augustinum semper respondisse negando: contrarium enim ex plurimis Augustini locis signatis clarissime apparet.* Affirmat A. Vega fidenter, paene certam veritatem visam fuisse Augustino, quod
ho.

homo iustus tota vita absque omni peccato, etiam veniali, per gratiam perseverare possit, (quam sententiam ipse etiam mordicus tuetur, ut infra dicemus) & quinque illos Episcopos africanos, qui in sua ad Innocentium papam ante memorata epistola sententiam hanc, si error sit, *errorem tolerabilem* esse dicunt, non veretur taxare, iisque opponere Augustini, ut illis multo doctioris, auctoritatem, l. 14. c. 22. p. 716. *Et quamvis*, inquit, *quinque illi episcopi, qui videntur fuisse praecipui in Concil. milevitano, in epist. quam ad Innocent. papam scripserunt de Pelagii erroribus, tolerabilem & humanum errorem dicant esse, neque impium existimandum, quod jam tum quidam asseriebant, posse hominem post suam justificationem perseverare tota vita absque peccato, per adjutorium gratiae & Spiritus Dei, tamen Augustinus, qui multo fuit illis doctior, non humanum errorem, sed paene certam veritatem hoc putavit.* Sed vir doctissimus non advertit, Augustinum ipsum unum fuisse illorum quinque episcoporum, qui hanc epistolam scripserunt: Episcoporum enim nomina in epistolae inscriptione leguntur Aurelius, Alipius, Augustinus, Evodius & Possidius, Suarez de Gratia l. 9. c. 8. n. 22. existimat, Augustinum locis citatis, ut & Hieronymum dialogo 1. contra Pelag. quando dicunt, *posse iustos hic vivere omnia peccata, etiam venialia, licet non hoc faciant*, loqui vel de potestate physica, seu ad singula, vel de potestate cum gratia non communitantum, sed singulari. Vossius in Hist. pelag. l. 5.

p. 495. censet, Augustinum aliosque cum illo africanos Patres, quando dicunt, posse aliquem per dei gratiam hic sine peccato vivere, & legem Dei implere, *considerare legem non rigide, sed κατ' ἐπιείκειαν, & pro viribus gratiae*, quas habemus in hac vita, & illud solum peccati nomine intelligere, quod vulgi iudicio peccatum censetur; quomodo sine peccato vivunt, qui *sine querela vivere* dicuntur in scripturis. Pag. 143.)

Jac. Arminius affirmat, Augustinum hoc sensisse, quod homo in hoc seculo, gratia Christi, sine peccato esse possit. *Sed ego, inquit in Declaratione suae sententiae de hoc capite pag. 208. 209. nunquam dixi, quod fidelis praecepta Dei in hac vita perfecte servare possit, sed neque id negavi unquam; verum totum in medio semper reliqui, contentus illis, quae Augustinus hac de re dicit. Et ibid. pag. 307. 308. Huic Augustini sententiae non repugno, de tota autem re non contendo: puto enim, tempus felicitius & utilius impendi precibus ad impetrandum, quod nobis deest, & monitis seriis, ut quisque proficere & ad metam perfectionis contendere conetur, quam huiusmodi disputationibus.* Sed quicquid hac de re Augustinus aliis in locis scriptorum suorum senserit, vel eruditis sensisse videatur, nobis sententia quinque Episcoporum africanorum, qui in Concilio milevit, praecipui proculdubio fuerunt, & e quibus unus, ut jam dictum fuit, Augustinus ipse, in epist. illa ad Innocentium papam, maxime probatur, errare & falli, qui dicant, *etiam in hac vita esse homines sine peccato*; sed errare humanitus, & falli tolera-

tolerabiliter, quia etsi non invenitur homo in hac vita sine peccato, id tamen, ut dicunt, fieri potest per adiutorium gratiae & Spiritus Dei. Haec enim communior fuit Patrum sententia, & pro qua nonnulla etiam ex variis Augustini scriptis citari possent. Nihil enim certi habebat sanctissimus ille pater, quod hac de re in contrarium pronunciarere posset, vel auderet. Unde nec mirum est, aliqua, etiam in speciem saltem pugnantia, in illius scriptis dicta inveniri. Sed quia hoc abunde ab aliis viris doctissimis, ut supra dixi, praestitum est, nos hoc labore supersedentes pergimus.

Fatentur etiam, ut supra dixi, ipsi trident. Patres Concilii, sess. 6. can. 23. *Neminem justificatum posse in tota vita peccata omnia etiam venalia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum, inquit, de b. virgine tenet Ecclesia.* Sed, quod hodie Romanenses communi consensu tenent, *b. virginem ex speciali Dei privilegio ab omni actuali peccato semper immunem fuisse*, (nam de immunitate, ab originali peccato jamdiu acriter belligerant, hodieque etiam belligerant multi magni nominis viri romanae partis, ut omnibus constat. Legatur inter alia, legatio Philippi III. & IV. Regum Hispaniarum ad Paulum V. & Greg. XV. de definienda controversia immaculae conceptionis b. virginis, nuper excusa Antuerpiae in fol. Pag. 144.) cujus summam legere est in A. Kesleri, theol. luther. Resp. de Bello ubiqvifico ad Laur. Forerum, jesuitam. Nec tamen sententia aliqua definitiva super hac controversia, ad hoc bellum

be
in
ut
po
Hi
P.
san
viv
te
No
21.
Et
pro
ope
osc
ba
2. J
lier
zere
aper
aut
rac
pest
Pec
lare
non
se al
inter
lustr
norm
sum

bellum finiendum, a Pontifice romano, etiam instantissime sollicitato, unquam obtineri potuit) ut ut veterum quosdam id sensitse negari non potest, plurimi tamen eorum aliter senserunt. Hieronomus contra Pelag. ad Ctesiphontem, & P. Orosius Apolog. de L. A. nulli mortalium hanc sanctitatis perfectionem absque peccato semper vivendi convenisse, praeterquam Christo, discrete affirmant. Vide Chrys. in ps. 14. ad verba vers. 13. *Non est qui faciat bonum*, & in cap. 2. Joh. homil. 21. Orig. homil. 17. in Lucam ad verba c. 2. 35. *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius*; scriptorem Quaeft. veteris & novi testamenti, inter opera Augustini q. 73. Theophil. Euthymium, aliosque, Et Maldonatum in cap. 2. Lucae ad verba supra citata, *Et tuam ipsius animam*, item in cap. 2. Joh. ad verba vers. 4. *Quid mihi & tibi est, mulier? nondum venit hora mea*: Vbi, inquit, inter veteres auctores paucos admodum invenio, qui non aut aperte dicant aut obscure significant, aliquam culpam aut errorem certe fuisse, quod filium ad faciendum miraculum incitaverit, si non ob aliud, certe quia intempestive & ante tempus id fecit. Vide Chamierum de Peccato orig. lib. 5. tom. 3. cap. 13. n. 2. ubi singularem illius moderationem hac in re non possum non laudare. Probabitur, inquit, virginem peccasse aliquando, e scripturis, iisque non nostro arbitrio interpretatis, sed veterum Patrum observationibus illustratis, ut plane constet, liberiores fuisse Christianorum sententias in censenda virgine, neque persuasum, impium esse, qui non nihil nascorum in ea, ut in formosis-

formosissimo corpore, observaret, quod jam Papistarum pars maxima induxit in animum. Id autem eo fiet illustrius, quo certius erit, in quibusdam nos virginibus esse aequiores, quam veterum nonnullos, qui ejus peccatis imputarunt nonnulla, in quibus nos non habent assentientes. Legetotum caput diligenter. Dicit quidem Augustinus tom. 7. lib. de Natura & gratia cap. 36. *Excepta sancta virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quaestionem; sed nihil certius, quam eum de solis peccatis actualibus ibi loqui, ut omnes loci circumstantiae ostendunt: & de immunitate ab his loquitur tantum dubitanter, & more suo, sanctissimus pater, nihil in alterutram partem definiens.* (Pag. 145.) Vide Dom. a Soto de Natura & gr. l. 3. cap. 4. pag. 209. *Neque tamen, inquit, affirmans, b. virginem a peccatis omnibus actualibus immunem fuisse, sed nolens facere de illa mentionem, propter honorem Domini.* Sed Romanenses hodie ab Augustini modestia longe recesserunt, qui tanquam certissimam veritatem hoc asserunt, & conciliaribus canonibus inferunt, ut jam vidimus. Pie certe credimus, b. virginem ab omni peccato actuali graviore immunem fuisse, in pauciora etiam venialia, quam quisquam alius sanctorum, incidisse; sed absque ullo certo & perspicuo script. fundamento, & constanti veteris ecclesiae consensu, eam ab omni omnino peccato actuali liberare non audemus. Immo plus satis audacem esse romanam Ecclesiam affirmamus;

mus, quae hodie id, ut certum & de fide, statuit, crediqve imperat.

Contendit quidem, ut supra innui, multis argumentis A. Vega lib. 19. cap. 21. *posse justos, per Dei gratiam, per totam vitam omnia peccata venialia vitare*, non tantum singula seu divisive, sed etiam collective; intelligit autem per gratiam, communem, sine speciali privilegio, ut recte Suarez observat, illius mentem explicans, alias, ut Suar. inquit, frustra laboraret. de Gr. lib. 9. cap. 8. n. 13. Sed haec illius sententia, ut de scriptura & Patribus nihil nunc dicam, plerisque Romanensium improbatur, cum definitione etiam Concilii trident. supra dicta iisdem non satis congruere videtur, quicquid ille contra sudet cap. ult. illius libri. Vide Suarez. l. c. Audi & Vegam ipsum cap. 21. dicentem: *Quoniam autem hoc novum & durum plerisque videbitur, sicut & mihi saepe visum est, adnitar & c.* Immo communiter sentiunt Romanenses, nullum sanctorum vitare posse omnia venialia peccata per longum vitae tempus. Suarez l. c. n. 26. Ex quibus, inquit, colligitur, *neminem vitasse seu vitare posse omnia venialia peccata per longum tempus, etiamsi non sit totius vitae.* Hoc, ait porro, non est tam certum, sicut de toto tempore vitae; nihilominus tamen haec illatio est communiter recepta, & mihi videtur consequenti ratione omnino tenenda. Sed alias incertas & temerarias, immo periculosas & perniciosas de temporis mora longiori vel breviori (quoad actualem omnis omnino peccati vitationem, vel etiam vitandi potentiam) scho-

larum quaestiones & decisiones missas facio; & quisquis cum timore & tremore salutem suam operari satagit, idem facito.

Pag. 146.) Sed cum nemo sanctorum nec tota vita, neque etiam longo vitae tempore, peccata omnia & singula, etiam venialia, vitare possit, ut jam dictum est, perperam Bellarminus, & cum eo alii Romanensium multi, *legem Dei κατ' ἀνθρώπων*, quasi simpliciter atque absolute, hic servari posse contendunt, eo quod *peccata venialia, sine quibus non vivimus, non sunt peccata simpliciter*, ut inquit Bellarminus lib. 4. de Justificatione cap. 14. *sed imperfecte & secundum quid*, neque sunt contra legem, sed praeter legem, ut S. Thomas recte docet. Verum sententia haec omnino a vero dissentanea est: peccata enim venialia vel omnino non sunt peccata, vel recte legi Dei contraria sunt, cum omne peccatum sit ἀνομία, vel legis transgressio 1. Joh. 3. 4. Neque enim intelligi quidem peccatum potest, quod non sit alicujus legis violatio: *peccatum est dictum vel factum vel concupitum contra legem Dei*, Augustin. contra Faustum lib. 22. cap. 27. *Omne peccatum contra mandatum Dei praesumitur*, Bernard. de Praecepto & dispensatione cap. 14. Inter ipsos etiam Romanenses idem censet Vega (confitente ipso Bellarm. l. c. sect. Respondeo) lib. 14. cap. 13. scribens: *Distingunt & alii* (intelligit autem Thomam 1. 2. q. 88. art. 1. & 2. & sectatores ipsius, ut in margine notat) *peccata venialia a mortalibus, quod haec contra mandata sunt, illa vero leves quaedam culpaе duntaxat,*

rat, praeter ipsa commissae. Verum hanc sententiam permulti Scholastici impugnant, & contra mandata illa esse affirmant, eorumque sententia communior nunc videtur in scholis. Vide & propositionem primam, quam paulo infra ponit: Et decet, ubique ut nostros sermones & scripturis & sanctorum Patrum verbis attemperemus. Quae apud auctorem ipsum lege. Quibus tamen paulo post subjungit quaedam animadversione digna. Adde Vasquez, in 1. 2. disp. 212. cap. 2. n. 5. Estius in 2. Sent. dist. 35. sect. 2. fuse probat, tum ratione, tum auctoritate, venialia peccata esse contra legem Dei. Immo Joh. Bapt. Desbois, Bellarmini brevior, cap. 14. hujus libri, hanc Bellarmini distinctionem non probavit. Vide marginem, ubi ad illa verba, Et si dicantur peccata, venialia scilicet, contra legem, haec habet: Si enim vere peccata sunt, quomodo non contra legem aliquam? cum peccatum sit praevaricatio legis. Et in contextu: Pag 147.) Nam sive veniale peccatum sit supra legem (scribendum fuit, prater legem) sive contra, nusquam justus, dum venialiter peccat, legem dicitur implere. Aliis nunc citandis supersedeo; exactior enim huius rei consideratio alterius est loci. Loquendo igitur de absoluta legis, etiam secundum illius rigorem, impletionem, non sunt duae diversae quaestiones, ut affirmat Bellarm, cap. 12. sect. At Kemnitius, utrum praecepta servari possint, & utrum possit homo vivere absque peccato, sed una eademque. Neque unquam aliter sensit Augustinus, in omnibus suis contra Pelagium scriptis, ut neminem in iisdem versatum latere potest.

*Legem tamen consideratam non rigide, sed κατ' ἐπιείκειαν, seu pro modulo nostro, & viribus, quas in hac vita habemus, κατὰ μέτρον ὁρῶντας τῷ Χριστῷ, ut inquit apost. ad Eph. 4. 7. & quoad eum legis praestationis gradum, quem Deus foedere evangelico a nobis praecise requirit, ut promissae remissionis peccatorum & salutis aeternae participes fiamus, impleri posse, negari non potest, neque etiam debet. Quicquid enim Deus alias juxta rigorem a nobis postulare potest, tamen ὁ πατήρ τῷ υἱοῦ ἰσομῶν, in Christo, foedere gratiae nihil postulat, nisi secundum ἐπιείκειαν, & vires, quas dedit, postulato semper proportionatas. Neque enim adeo praecise nobiscum agere vult, ut damnare velit, si vel in minimum delictum aliquod incidamus, vel non in summo perfectionis gradu Deum amemus, sed pro paterna sua bonitate & indulgentia, omnia infirmitatis delicta condonare paratus est, & crimina etiam gravia, si modo seria poenitentia, & propositum studiumque ea vitandi non leve, non desultorium, non inaccuratum, sed quale ipsi Deo probatur, interveniat, ut recte Remonstr. Apol. cap. 17. pag. 158. dicunt: *Hoc totum, quantum est, gratiae Christi acceptum referimus.**

Hoc clarissime docent scripturae Matth. 11. vers. 30. *Fugum meum suave est, & onus meum leve, 1. Joh. 5. 3. (pag. 148.) Haec est charitas Dei, ut mandata ejus servemus, & praecepta ejus gravia non sint, Luc. 1. 6. & alia innumera script. loca, quae*

quae non tantum de potentia, sed etiam de actu legem modo praedicto praestandi, loquuntur.

De Patrum sententia dubitari non potest, qui Deum justum & bonum, *simpliciter impossibilia nobis praecepisse* sub poena damnationis aeternae, constanter negant. Singulorum testimonia hic congerere, ut brevitati consulamus, & quia res ipsa omnibus, qui in Patrum scriptis non sunt plane hospites, certissima & clarissima est, non libet. Nos etiam hoc labore levarunt plurimi alii viri doctissimi, non tantum romanae partis, sed etiam Protestantium. Inter alios Gerh. Joh. Vossius Hist. pelag. lib. 5. parte 1. antith. 6. pag. 497. qui etiam, quod Bernardus serm. 2. in vigilia natalis Domini, & supra Cantica serm. 50. atque ante Bernardum Augustinus etiam ipse dixit lib. de Sp. & lit. cap. 36. *Hoc in illa vita complebimus.* & de Actis cum Foelice manich. lib. 2. c. 11. *Data est enim lex superbis hominibus, &c. Deum impossibilia plena praestitu in hac vita praecepisse,* cum eo, quod reliqui Patres, atque ipse in primis Augustinus contra affirmant, *posse per gratiam legem hic impleri*, haud difficulter conciliari posse, ostendit duplici legis, duplici item virium nostrarum consideratione adhibita. Notatamen obiter, lector studiose, in hac antithesi pag. 487. (vel 500.) circa finem, sermonem illum 191. de Tempore, qui ut Augustini citatur, & quo Hieronymi sententia lib. 1. adversus Pelag. mandata Dei non a singulis, sed ab omnibus tantum in communi servari posse, ut blasphema & ex-

crabilis damnatur, Augustini non esse, ut putavit Vossius cum aliis, sed libellum quendam Pelagii, ut observat R. Vsserius in Gotteschalci Historia nuper edita cap. 1. pag. 13. Pro communi Patrum sententia accipe verba Concilii 2. arausic. can. ult. *Hoc etiam secundum fidem catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quae ad salutem pertinent, possint & debeant, fideliter laborare voluerint, implere.* Vbi adimpletionem intellige non rigidam & exactam, ut saepius monui, sed pro modo justitiae, quae huic competit vitae, ut loquitur August. lib. de Sp. & lit. cap. 36. Appellant * alii, nec incommode, perfectionem partium, quae statui viae congruit, & imperfecta quaedam perfectio est, (ut loquitur pag. 149.) Hier. lib. 1. adversus Pelag. *Haec est hominis vera sapientia, imperfectum se nosse; atque, ut ita loquar, cunctorum in carne justorum imperfecta perfectio est*) alteram autem, quae post hanc vitam erit, perfectionem graduum.

Ratione etiam idem efficacissime probatur. Hoc ipso enim potissimum lex seu vetus testamentum ab evangelio seu novo testamento discriminatur, quod *lex venerit sola*, rigide imperans & exigens; *evangelium autem non solum*, sed cum gratia, ac proinde juvans, & vires subministrans idoneas ac sufficientes pro statu viae, ad officia quaecunque illo praescripta exequenda. Vide Ezech. 36. 26. 27. Jer. 31. 33. Heb. 8. 10. Joh. 1.

17. atque

* Alii] Vt Gerh. C. C. p. 1528. Fabricius System. theol. 363.